

CDHO-aanvraag

Macrodoelmatigheidstoets

Associate degree Groene Leefomgeving

Deeltijd/ dual

30 mei 2024, Den Bosch

HAS green academy

Onderwijsboulevard 221

Postbus 90108

5200 MA 's-Hertogenbosch

Telefoon: 088 890 36 00

Documenttitel: CDHO aanvraag macrodoelmatigheidtoets Associate degree
Groene Leefomgeving

Plaats: 's Hertogenbosch

Datum: 30 mei 2024

Basisgegevens Instelling

Naam instelling(en)¹	HAS green academy
BRIN-code(s)	21CW
KvK-nummer(s)	41084408
Contactpersoon aanvraag	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Contactpersoon CvB	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Basisgegevens Opleiding

Kenmerk aankondiging	A24-006
Naam	Groene Leefomgeving
Internationale naam	Green Living Environment
Oriëntatie	Praktijkgericht
Niveau	Associate degree-opleiding, niveau 5
Vorm	Deeltijd en duaal
Gemeente(n) waar de opleiding wordt gevestigd	's Hertogenbosch
Taal	Nederlands
Studielast	120 studiepunten
Studieduur	2 jaar
Beroepsvereisten	Neen
Capaciteitsbeperking	Neen
Beoogde startdatum	1 september 2025
ISAT-code (indien bekend)	In aanvraag
RIO-(sub)onderdeel²	Landbouw en natuurlijke omgeving. Motivering: voltijd variant van Ad Groene Leefomgeving valt ook in dit onderdeel.
ISCED-rubriek (optioneel)	0731

¹ Vermeld in het geval van een joint degree hier ook welke instelling de penvoerder van de aanvraag is

² Voorheen Croho

Inhoudsopgave

Basisgegevens Instelling	2
Basisgegevens Opleiding	2
1. Inleiding.....	4
2. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma	5
3. Inrichting van de opleiding (indicatie curriculum per jaar).....	5
4. Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen (indien van toepassing)	6
5. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden	6
6. Analyse verwant (toekomstig) aanbod (art. 5 lid 4)	9
7. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding	10
8. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met lid 2)..	11
9. Noodzaak tot start nieuwe opleiding (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 3)	24
10. Aansluiting instellingsprofiel (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 4).....	25
11. RIO- en ISCED-indeling.....	26
12. Afstemming (art. 4 lid 3).....	27
13. Overzicht voetnoten en bijlagen	28

1. Inleiding

In deze aanvraag macrodoelmatigheidstoets betoogt HAS green academy dat er behoefte is vanuit de arbeidsmarkt en maatschappij aan een deeltijd/ duale- opleiding Associate degree (Ad) Groene Leefomgeving en dat hiervoor ruimte is in het bestaande opleidingsaanbod.

HAS green academy is van mening dat het noodzakelijk is het landelijk aanbod uit te breiden met de deeltijd/ duale variant van de Ad Groene Leefomgeving. Er is in Nederland behoefte aan professionals op niveau 5, die de leefomgeving kunnen verbeteren, daarbij rekening houden met de ecologie, de voedselomgeving en duurzaamheid van deze verbetering.

De opleiding heeft tijdens de ontwikkeling diverse werktitels gehad. Ten tijde van het arbeidsmarktonderzoek, uitgevoerd door Lexnova, had de opleiding de titel 'Verbeteraar van de leefomgeving'. Uit dit onderzoek kwam dat het werkveld de naam 'Groene veranderaar van de leefomgeving' het meest passend vindt. Echter heeft Aeres Hogeschool laten weten het merk 'de groene veranderaar' te hebben beschermd door dit vast te leggen en bezwaar te hebben als HAS green academy deze woorden gebruikt. Dit heeft ertoe geleid dat we in eerste instantie de opleidingsnaam 'Agro, Food en Leefomgeving' hebben aangevraagd voor de voltijdsvariant. Na een succesvol doorlopen TNO-proces heeft de NVAO geadviseerd de naam 'Groene Leefomgeving' te gaan dragen. HAS green academy heeft dit advies opgevolgd.

Dit dossier is opgebouwd volgens versie 2.0 van het aanvraagformulier nieuwe opleiding. Omwille van de leesbaarheid zijn bronnen middels voetnoten onderaan de pagina vermeld. In hoofdstuk 13 is een overzichtstabel van de voetnoten en de verwijzing naar vindplaatsen en bijlages opgenomen.

2. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

Naast de groene maatschappelijke uitdagingen, zoals de afname van biodiversiteit en maatschappelijke impact van klimaatverandering, is er een enorme vraag naar vergroening van de maatschappij om de impact van klimaatveranderingen te verzachten en om te voldoen aan de toenemende vraag van onder andere gezonde groene leefomgeving, inclusief een gezond voedselaanbod.

De groene openbare leefomgeving dient op veel plaatsen anders te worden ingericht. Deze herinrichting moet voldoen aan nieuwe normen rondom biodiversiteit, het kunnen vasthouden van water en kan tegelijkertijd zorgen voor een beweegvriendelijke leefomgeving. Bij herinrichting van de leefomgeving is draagvlak onder bewoners een essentiële en verplichte factor. Dit maakt het belangrijk te investeren in bewustwording, advisering en ontzorgen van eigenaren en bewoners.

De Ad'er Groene Leefomgeving kan projectmatig werken aan de verandering en verbetering van de groene leefomgeving van diverse wijken, dorpen, steden en instellingen. Hij kan het verbeterproces van de groene ruimte faciliteren en ondersteunen en inzichten vanuit de praktijk vertalen naar concrete acties en verbeterlagen.

De opleiding richt zich op de volgende eindkwalificaties:

1. Vakmanschap
2. Communiceren & Verbinden
3. Samenwerken
4. Onderzoekende houding
5. Persoonlijke leiderschap

3. Inrichting van de opleiding (indicatie curriculum per jaar)

Het onderwijs is ingericht in 4 blokken van 10 lesweken met een studiebelasting van 15 ECTS, gevolgd door een afstudeerfase van 2 semester van ieder 20 lesweken voor 30 ECTS (zie tabel 1: 'Inrichting van de opleiding').

Om onze lerenden op te leiden tot impactvolle professionals, staan beroepsproducten centraal in de opleiding. Deze beroepsproducten zijn in co-creatie met het werkveld ontworpen en zijn producten/activiteiten die ook daadwerkelijk in het werkveld voorkomen.

In ieder blok werken studenten aan beroepsproducten. Daarnaast werken studenten aan hun persoonlijke en professionele ontwikkeling in de leerlijn Professionele Ontwikkeling. Deze leerlijn staat in het teken van (studie)loopbaanbegeleiding enerzijds en professionele ontwikkeling anderzijds. Professionele ontwikkeling is gericht op de kennis, houding en vaardigheden die de Ad'er nodig heeft in de beroepspraktijk en die onderdeel zijn van de beroepsbekwaamheid.

Tabel 1: Inrichting van de opleiding

JAAR 1				
	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Thema	De toekomstbestendige stad	Het groene park	Het levende gebouw	De toekomstbestendige woonwijk

JAAR 2		
	Semester 1	Semester 2
Thema	De woonwijk/ het bedrijventerrein van de toekomst	De Meesterproef (afstudeerfase)

4. Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen (indien van toepassing)

De instroom van de opleiding wordt primair gevormd door werkenden met een afgeronde mbo-4 opleiding, die in het kader van hun loopbaan een vervolgopleiding op hbo-niveau willen volgen. Dit kunnen enerzijds werkenden zijn die al werken binnen het vakgebied en zich willen laten op- of bijscholen; anderzijds kunnen dit werkenden zijn die als zij-instromers zich willen omscholen. Daarnaast zijn ook personen met een afgeronde HAVO- of VWO-opleiding toelaatbaar.

Wie geen toereikende vooropleiding heeft gevolgd en bij aanvang van de opleiding ouder is dan 21 jaar, kan deelnemen aan de toelatingstoets 21+. Als de deelnemer hiervoor slaagt, heeft deze alsnog aan de vooropleidingseisen voldaan.

5. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

Het beroepsprofiel Ad Groene Leefomgeving (Ad GL) is gelijk aan de eerder goedgekeurde Ad Agro Food en Leefomgeving (Ad AFL) in de voltijd variant. De naamswijziging naar Ad GL heeft plaatsgevonden door een besluit van de NVAO.

Diverse werkveldpartners hebben aangegeven behoefte te hebben aan een deeltijd- en duale variant.

Het beroepsprofiel is tot stand gekomen in samenwerking met diverse interne (lectoren en docent-onderzoekers HAS green academy) en werkveldpartners en aangescherpt op basis van de resultaten van de werkgeversenquête door Lexnova³ (bijlagen 1a,b).

Beroepsprofiel Ad Groene Leefomgeving

Aanleiding - Landelijke ontwikkelingen

Naast de maatschappelijke uitdagingen in de agro, food en leefomgeving, zoals de afname van biodiversiteit en maatschappelijke impact van klimaatverandering, is er een enorme vraag naar het vergroenen van de maatschappij om de impact van klimaatveranderingen te verzachten en om te voldoen aan de toenemende vraag naar een gezonde groene leefomgeving inclusief een gezond voedselaanbod. De groene openbare leefomgeving dient op veel plaatsen anders te worden ingericht. Deze herinrichting moet voldoen aan nieuwe normen rondom biodiversiteit, het kunnen vasthouden van water en kan tegelijkertijd zorgen voor een beweegvriendelijke leefomgeving. Ook is bij de herinrichting van de leefomgeving draagvlak onder bewoners een essentiële en verplichte factor. Dit maakt het belangrijk te investeren in bewustwording, advisering en ontzorgen van eigenaren en bewoners. De maatschappelijke opgave is om de groene ruimte zodanig te realiseren dat deze bijdraagt aan het oplossen van vraagstukken rondom:

- Klimaat; Klimaatverandering, klimaatadaptatie, biodiversiteit en data;
- Leefomgeving; Leefbaarheid en duurzaam ruimtegebruik, zowel mentaal als fysiek;
- Gezonde voedselomgeving; Bewoners meer in aanraking laten komen met de afkomst van voedsel door bijvoorbeeld gemeenschappelijke moestuinen en voedselbossen.

Het werkveld heeft behoefte aan mensen die de groene ruimte, het groene deel van de openbare en publieke ruimte, ecologisch kunnen inrichten, veranderen en verbeteren, zodat dit gezonder en duurzamer is voor mens en planeet.

³ Lexnova (2022) Marktpotentieel. Deelrapportage werkgeversenquête.

Wat kan de Ad'er Groene Leefomgeving?

De Ad'er kan projectmatig werken aan de verandering en verbetering van de leefomgeving van diverse wijken, dorpen, steden en instellingen.

Meer specifiek kan de Ad'er:

- Het verbeterproces in de groene ruimte faciliteren en ondersteunen en inzichten vanuit de praktijk vertalen naar concrete acties en verbeterlagen;
- Adviseurs ondersteunen door de innovatieve vertaalslag van praktijk naar advies te maken;
- Met kennis van ecologie, planten en gebiedsinrichting een projectrol vervullen in een advies- of uitvoeringstraject;
- Resultaten van een advies of onderzoek interpreteren en vertalen naar eigen werkzaamheden en naar werkinstructies;
- GIS en andere bruikbare data gebruiken bij projecten;
- Een stakeholderanalyse maken van alle belanghebbenden in groene projecten.

Mogelijke beroepsproducten

- Communicatie omtrent het project naar burgers organiseren en uitvoeren;
- Beplantingsplan voor de groene ruimte van een bepaald gebied maken;
- Onderhoudsplan voor de groene ruimte van een bepaald gebied maken;
- Stakeholderanalyse van de groene ruimte.

Waar werkt de Ad'er?

Afgestudeerden van de opleiding kunnen werken bij verschillende organisaties, zoals groene aannemers, provincies, gemeentes, waterschappen, non-profit organisaties, (ecologische) adviesbureaus, boomkwekerijen, en bij onderwijs- en zorginstellingen met een vraagstuk in de groene ruimte. Zij komen terecht in rollen en functies als:

- Junior analist
- Junior of assistent projectleider of – manager of -medewerker
- Junior of assistent programmamanager
- Junior of assistent procesmanager
- Junior of assistent verandermanager
- Junior of assistent duurzaamheidsadviseur/-manager
- Praktijkgericht technisch adviseur
- Veldwerker

6. Analyse verwant (toekomstig) aanbod (art. 5 lid 4)

Het landelijke opleidingsaanbod is onderzocht op verwantschap met de Ad Groene Leefomgeving. Ad-opleidingen, die 1) inhoudelijk sterk overeenkomen, 2) opleiden tot (min of meer) dezelfde beroepen en 3) onder vergelijkbare condities worden aangeboden zijn geanalyseerd. Opleidingen op mbo-niveau, hbo-bachelor-niveau of post-hbo-niveau zijn buiten beschouwing gelaten.

Verwant aanbod

Om de nieuwe Ad-opleiding te kunnen vergelijken met bestaande opleidingen is er in tabel 2, op de volgende bladzijde, een verwantschapsanalyse opgenomen. In de kolom 'profiel' is met behulp van hogeschoolwebsites duiding gegeven aan het Ad-profiel van de instelling. In kolom 'Overeenkomst' is de mate van verwantschap aangegeven.

Deeltijd

Er zijn grofweg twee bestaande, enigszins verwante, groene Ad-opleidingen te onderscheiden. De meest verwante Ad is de Ad Tuin- en landschapsinrichting. Zowel de Ad Groene Leefomgeving als de Ad Tuin- en landschapsinrichting gaan om het ontwerpen, realiseren en managen van de buitenruimte, met als grote verschil dat de Ad Groene Leefomgeving zich richt op het vergroenen en verduurzamen van de stedelijke buitenruimte en de Ad Tuin- en landschapsinrichting gaat om het inrichten van landschappen en tuinen.

De Ad Land- en watermanagement zien we als minder verwant, we duiden dit als een aanverwante opleiding. De overeenkomst is dat waterproblemen onderdeel kunnen zijn van het managen van de buitenruimte. Het verschil is dat de door de HAS beoogde Ad Groene leefomgeving, niet alleen over waterproblemen gaat en daarbij niet specifiek voor de watersector opleidt.

De Ad Bedrijfskunde en Agribusiness is niet verwant. Deze opleiding gaat in op de meer commerciële rollen als marketing en financiën binnen de agrosector.

Deze analyse wijst uit dat de voorgenomen Ad een verwante en een aanverwante Ad kent in het landelijke opleidingslandschap. Beide Ad's bevinden zich niet in de primaire regio van de HAS. Er lijkt dus voldoende ruimte in het opleidingslandschap te zijn om met deze voorgenomen Ad in Den Bosch te voorzien in de in hoofdstuk 8 beargumenteerde arbeidsmarktbehoefte.

Duaal

Er zijn geen duale opleidingen met enig verwantschap.

Tabel 2. Overzicht van deeltijdopleiding in domein 'agro, food en leefomgeving'.⁴

Opleiding	Instelling	Vorm	Profiel/ focus	Primaire regio	Profiel	Overeenkomst	19	20	21	22	23
Ad Tuin- en landschapsinrichting	Van Hall Larenstein (Velp) ⁵ (30HD)	dt	Gaat om ontwerpen realiseren en managen van buitenruimte.	nee	Levert als tuin- en landschapsinrichter een bijdrage aan duurzame en mooie leefomgeving.	Verwant	29	28	35	19	31
Ad Land- en watermanagement	Van Hall Larenstein (Velp) ⁶ (30HD)	dt	Gaat praktisch aan de slag in de watersector met waterproblemen en innovatieve oplossingen. Gericht op grond- wegen waterbouwsector.	nee	Gaat praktisch aan de slag in de watersector met waterproblemen en innovatieve oplossingen. Gericht op grond- wegen waterbouwsector.	Aanverwant	20	21	11	10	19
Ad Bedrijfskunde en Agribusiness	Aeres Hogeschool (Dronten) ⁷	dt	Opgeleid voor commerciële rollen als marketing en finance binnen agrosector.	nee	Gaat om runnen van een bedrijf of de rol van bedrijfsleider, projectleider, teamleider of uitvoerder.	Niet verwant	23	26	22	15	23

7. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

De duale en deeltijd-doelgroep bestaat uit zij-instromers of werkenden die zich binnen de sector willen opscholen. We hebben werkgevers uit ons eigen netwerk gevraagd een intentieverklaring (zie tabel 3 p. 12 en 13 van dit dossier) in te vullen met een weergave van hun behoefte aan duale en deeltijd afgestudeerden van de opleiding Ad Groene Leefomgeving. Een optelsom van deze behoefte (duaal+deeltijd) komt uit op gemiddeld 85-98 instromers per twee jaar.

We realiseren ons dat ons eigen netwerk minder groot is dan het werkelijke netwerk betrokken bij ruimtelijke opgaven in de groene leefomgeving. Wanneer we aanvullend kijken naar de instroom in de verwante Ad opleiding 'Tuin- en landschapsinrichting' in Velp, zien we dat zij een gemiddelde instroom hebben van ongeveer 28 studenten per jaar.

⁴ Bron: Vereniging Hogescholen dashboard instroom, geraadpleegd op 15 april 2024

⁵ Ad Tuin- en landschapsinrichting deeltijd

⁶ Ad Land- en watermanagement deeltijd

⁷ Ad Bedrijfskunde en Agribusiness deeltijd

HAS green academy schat op basis van deze benchmark en de bovengenoemde intentieverklaringen, de instroom in op 15 duale studenten en 15 deeltijd studenten per jaar in de opleiding Ad Groene Leefomgeving in Den Bosch.

8. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met lid 2)

We onderbouwen de arbeidsmarktbehoefte in deze paragraaf aan de hand van:

- a. Intentieverklaringen van het afnemende werkveld;
- b. Arbeidsmarkttrapportage door Lexnova;
- c. ROA gegevens uit het Arbeidsmarktinformatiesysteem;
- d. UWV artikelen;
- e. UWV spanningsindicator;
- f. Groenpact;
- g. Nationaal groeifonds;
- h. Factsheet Hoveniers (Colland Arbeidsmarkt);
- i. Trendrapport Voedsel, Groen en Gastvrijheid (S-BB);
- j. Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie;
- k. Trend- en beroepenonderzoek (S-BB);
- l. Kamerbrief over randvoorwaarden Programma Groene Leefomgeving;
- m. Het rapport 'Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector';
- n. Regio Deal Noordoost-Brabant;
- o. Omgevingsvisie Limburg – provincie Limburg;
- p. Ontwikkelagenda groen onderwijs 2016-2025;
- q. Gids Gezonde Leefomgeving (RIVM);

a. Intentieverklaringen van het werkveld

In aanvulling op de in december 2022 opgeleverde arbeidsmarkttrapportage (beschreven in opvolgende paragraaf b) heeft HAS green academy heeft van februari tot mei 2024 diverse potentiële werkgevers benaderd met de vraag of zij een intentieverklaring wilden tekenen. Met die vraag is een beroepsprofiel en een digitaal invulformulier meegestuurd. 24 werkgevers hebben de verklaring ingevuld retour gezonden. Uit deze inzendingen blijkt een behoefte aan **29 tot 33** professionals aan de **deeltijd** variant in twee jaar tijd en een behoefte van **56 tot 65** professionals aan de **duale variant**. Tabel 3 geeft een overzicht van de ingezonden intentieverklaringen in tabelvorm, in bijlage 2⁸ staan de intentieverklaringen in volgorde waarin de respondenten ook in de tabel zijn opgenomen.

⁸ Intentieverklaringen werkveld (Bijlage 2).

Tabel 3. Overzicht intentieverklaringen potentiële werkgevers van afgestudeerden Ad GL van HAS green academy, zie bijlage 2

P.	Instelling	Naam respondent	Rol	Behoeftedeeltijd per 2 jaar	Behoefteduaal per 2 jaar	Samenwerkingsopties			Indien van toepassing; Extra reactie
						Aanleveren projecten en/of praktijkvragen	Gastlessen	Stage- en/of afstudeerplekken	
1	Arcadis, afdeling landschap en stedenbouw	[REDACTED]	Projectmanager	0	2	x	x	x	
2	Braat Groenbeleving	[REDACTED]	Directeur/ eigenaar	2	2			x	
3	Cobra groeninzicht	[REDACTED]	Directeur	2	2	x	x	x	
4	Copijn Boomspecialisten	[REDACTED]	Boomtechnisch adviseur	1	1		x	x	
5	De Langstraat hoveniers	[REDACTED]	Eigenaar	1	1	x	x	x	
6	Dolmans Landscaping	[REDACTED]	Chief Green Officer	1-2	2-3	x	x	x	
7	DonkerGroen	[REDACTED]	Vestigingsleider	1*	3*	x	x	x	*Over meerdere vestigingen heen
8	DonkerDesign	[REDACTED]	Divisieleader	4	10	x	x	x	
9	Du Pré groenprojecten	[REDACTED]	Directeur	1	2	x		x	
10	Greendex BV	[REDACTED]	Directeur	1-2	2-3	x	x	x	
11	GreenMax Group	[REDACTED]	Managing Director	2	2	x	x	x	

12	IdVerde Advies 's Hertogenbosch	██████ ██████████	Vestigingsmanager	2 *	1-3	x	x	x	*gemiddeld ieder jaar 1 persoon; vertaald naar 2 per 2 jaar
13	Jonkers Hoveniers bv	██████	Directeur	1	2	x	x	x	
14	Kragten bv	██████	Vakgroep hoofd	0	2	x	x	x	
15	Loohorst Landscaping bv Ermelo	██████ ██████	Directeur	0	3	x	x	x	
16	SmitsRinsma	██████ ██████	Projectleider	0	1-2	x	x	x	
17	T&G Groep	███ ██████████	Manager Mens, Geluk en Welzijn	1	4	x	x	x	
18	Van der Tol groep bv	██████████	Algemeen Directeur	1	2	x	x	x	
19	New Urban Standard	██████ ██████	Senior Advisor	2	0	x	x		
20	Van Wijlen	██████████	Commercieel Directeur	1	2-3	x	x	x	
21	Herman Vaessen B.V.	██████████	Directeur	1	1	x	x	x	
22	Vebego Groen B.V.	██████ ██████	Regiodirecteur	1-2	3-5				
23	Van Kessel Sport en Cultuurtechniek	██████████	Adviseur/ Projectleider	2	4	x	x	x	
24	Weverling Groenproviders	███ ██████	Algemeen directeur	1-2	2-3	x	x	x	
				Deeltijd	Duaal				
			Totaal	29-33	56-65				

b. Arbeidsmarktrapportage door Lexnova

Er is kwantitatief onderzoek (bijlage 1a en b) uitgevoerd onder potentiële werkgevers door Lexnova. Het onderzoek is uitgevoerd naar het hetzelfde beroepsprofiel, zoals ook beschreven in dit dossier, maar onder een oude werktitel 'Ad Verbeteraar van de leefomgeving'. De samenvatting van het kwantitatieve onderzoek is weergegeven op p. 32-34 van bijlage 1a.

Graag lichten we de behoefte aan op- en bijscholing nader toe (zie ook bijlage 1a, hoofdstuk 6);

Op- of bijscholing door middel van de deeltijd Ad Verbeteraar van de leefomgeving

In absolute aantallen is door 34 van de 104 (**33%**) werkgevers aangegeven dat zij in de komende twee jaar op hun eigen vestiging behoefte hebben aan het op- of bijscholen van huidige medewerkers door het volgen van een deeltijd Ad Verbeteraar van de leefomgeving. Zij geven aan behoefte te hebben aan het op- of bijscholen van in totaal **minimaal 111** en **maximaal 229** medewerkers in de komende twee jaar.

Tabel 4: Absolute behoefte, in aantal op- of bij te scholen medewerkers (eigenvestiging)(n=32)⁹

	Minimaal	Maximaal
Vraag (per 2 jaar)	111	229
Vraag per jaar	56	115

Daarnaast is door drie werkgevers met meerdere vestigingslocaties aangegeven dat er (ook) op 13 andere vestigingslocaties behoefte is aan het op- of bijscholen van huidige medewerkers door het volgen van een deeltijd Ad-opleiding.

Tabel 5: Absolute behoefte, in aantal op- of bij te scholen medewerkers (n=3)¹⁰

	Minimaal	Maximaal
Vraag (per 2 jaar)	30	81
Vraag per jaar	15	41

Opgeteld komt de totale behoefte aan op- of bij te scholen medewerkers door het volgen van een deeltijd Ad opleiding op de eigen en andere vestigings-locaties uit op in **totaal minimaal 141** en **maximaal 310** medewerkers in de komende twee jaar.

⁹ Absolute behoefte, in aantal op- of bij te scholen medewerkers (eigenvestiging). Zie ook tabel 10, blz 29 afkomstig uit bijlage 1a;

¹⁰ Absolute behoefte, in aantal op- of bij te scholen medewerkers. Zie ook tabel 13, blz 30 afkomstig uit bijlage 1a;

c. ROA gegevens uit het Arbeidsmarktinformatiesysteem

ROA – opleidingstype

Het ROA biedt actuele arbeidsmarktprognoses op basis van opleidingstypes. De Ad Groene Leefomgeving richt zich op het verbeteren en inrichten van de groene ruimte. De opleiding bevindt zich op het snijvlak van groene ruimte/ landbouw/ biologie en ruimtelijke planning/ geografie. Het opleidingstype 'bachelor bouwkunde, civiele techniek en architectuur', is van toepassing. Onder het opleidingstype 'bachelor bouwkunde, civiele techniek en architectuur' classificeert ROA tevens de opleidingen Ad Tuin- en Landschapsinrichting, B Landschapsarchitectuur en ruimtelijke planning, B Geografie, Planologie en Milieu, B Landscape and Environment Management, B Ruimtelijke Ontwikkeling, B Tuin- en Landschapsinrichting, B Ruimtelijke Ordening en Planologie, B Management van de Leefomgeving.

Voor dit opleidingstype wordt een groot toekomstig knelpunt in de personeelsvoorziening verwacht in 2028, zie ook tabel 6.

Tabel 6: Arbeidsmarktprognoses relevante opleidingstype tot 2028 (ROA, geraadpleegd op 22 april 2024)

Bachelor	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Typering
Bouwkunde, civiele techniek en architectuur	Verwachte uitbreidingsvraag tot 2028		800	Laag
	Verwachte vervangingsvraag tot 2028		23800	Hoog
	Verwachte baanopeningen tot 2028		24600	Hoog
	Verwachte instroom van schoolverlater tot 2028		15200	Gemiddeld
	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2028	0,95		Groot
	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028	0,95		Goed

ROA – beroepsgroepen

Het ROA biedt tevens actuele arbeidsmarktprognoses op basis van beroepsgroepen. Voor de afgestudeerden van de Ad Groene Leefomgeving kijken we met name naar de beroepsgroep hoveniers, tuinders en kwekers. De beroepsgroep is relevant doordat afgestudeerden ook als hovenier aan het werk kunnen. Het ROA verwacht enig knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening in 2028 (zie Tabel 7). Dit duidt op een gunstige arbeidsmarktprognose voor de afgestudeerde Ad'er Groene Leefomgeving.

Tabel 7: Arbeidsmarktprognose en beroepsgroep

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Typering
Hoveniers tuinders en kwekers				
	Verwachte uitbreidingsvraag tot 2028		2000	Gemiddeld
	Verwachte vervangingsvraag tot 2028		18100	Erg hoog
	Verwachte baanopeningen tot 2028		20100	Hoog
	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2028		0,887	Enige

d. UWV rapporten

Het UWV publiceert naast landelijke kansrijke beroepen ook overzichten van de kansrijke beroepen per arbeidsmarktregio¹¹. In alle relevante arbeidsmarktregio's wordt het beroep '(voorman) hoveniers/ groenonderhoud, boomverzorgers, greenkeepers' aangemerkt als kansrijk. Daarnaast wordt in de arbeidsmarktregio's Noordoost-Brabant, Midden-Brabant, West-Brabant en Zuidoost-Brabant ook het beroep beleidsadviseurs ruimtelijke ordening/ planologie aangemerkt als kansrijk.

In de volgende UWV-rapporten zijn tevens verwijzingen gevonden die de behoefte aan de Ad Groene Leefomgeving onderschrijven;

I. UWV-Kansen in de agrarische en groene sector¹²

Eind maart 2023 publiceerde het UWV bovenstaand artikel op haar website. Het vermeldt dat er veel behoefte is aan hoveniers, groenvoorzieners en boomverzorgers. Door schaalvergroting en technologische ontwikkeling neemt ook de vraag naar technisch geschoold personeel toe. Werkgevers in de groenvoorziening ervaren problemen door tekort aan personeel.

II. UWV-Agrarische en groene sector in beeld¹³

Het bij I genoemde artikel is gebaseerd op de gelijktijdig verschenen rapportage; agrarische en groene sector in beeld. Op p. 5 wordt geschetst dat de sector zich moet voorbereiden op extreem weer en andere risico's van klimaatverandering. Op p. 6 wordt bij 'verandering in beroepen' beschreven dat door toegenomen belangstelling van consumenten voor waar het voedsel vandaan komt, biologisch eten en groen in het algemeen, de boer steeds vaker in direct contact komt met de consument. Tenslotte staat op p. 8 bij 'kansen op werk' dat er vooral bij hoveniers en groenvoorzieners sprake is van moeilijk vervulbare vacatures. Door een toenemende interesse in groen als oplossing voor problemen als hittestress, verlies aan biodiversiteit en opvang van extreme buien neemt de vraag naar hoveniers, groenvoorzieners en boomverzorgers toe. De kansen op werk bij dit soort beroepen zijn goed.

¹¹ Overzicht kansrijke beroepen per arbeidsmarktregio. Vindplaats: <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/kansen-arbeidsmarkt/regionale-kansrijke-beroepen>

¹² UWV (2023) Kansen in de agrarische en groene sector

¹³ UWV (2023) Agrarische en groene sector in beeld

Er ontstaan nieuwe concepten als zelfoogsttuinen en oogstaandelen. Hier past ook de opkomst van bijvoorbeeld voedselbossen bij. Veelal geïnitieerd door gemeenten wordt de openbare ruimte verbeterd en worden omwonenden betrokken en voorgelicht bij het ontwikkelen van deze groene ruimte.

III. UWV-Factsheet arbeidsmarkt. Agrarische en groene sector¹⁴

Op p.5 van de factsheet wordt bij de Trends en Ontwikkelingen vermeldt dat doordat klimaatverandering steeds vaker sprake is van extreme weersomstandigheden waarop de sector zich moet voorbereiden. Hier worden genoemd: het watersysteem, het bodemsysteem en gewassen & teeltsystemen. Deze trend is ook toe te passen op de inrichting van de openbare groene ruimte en hierdoor past deze trend bij de behoefte aan professionals van de Ad Groene Leefomgeving. Daarnaast wordt op p.6 vermeldt bij 'Veranderingen in beroepen' dat er toegenomen belangstelling is van consumenten waar voedsel vandaan komt. Op p.8 vermeldt het rapport dat er in de samenleving een toenemende interesse is voor groen als oplossing voor problemen als hittestress, verlies aan biodiversiteit en opvang van piekbelasting bij extreme neerslag. Daardoor neemt de vraag naar hoveniers, groenvoorzieners en boomverzorgers toe en dit betekent dat de kansen op werk voor de voorgenomen Ad hoog is.

IV. UWV-Beroepen met veel werk

Het UWV publiceert op de website werk.nl¹⁵ 'Beroepen met veel werk' om mensen te helpen bij het maken van een doelmatige beroepskeuze. Beroepen die genoemd worden zijn:

- Beleidsadviseurs ruimtelijke ordening;
- Beleidsadviseurs agrarisch en milieu;
- Bodemkundig onderzoekers en – saneerders;
- Biologische, botanisch en zoölogisch analisten;
- Communicatieadviseurs en gebiedsregisseurs.

Het UWV brengt periodiek kansrijke beroepen in kaart. In de meest recente uitgave¹⁶ worden enkele kansrijke beroepen genoemd die raakvlakken hebben met de Ad Groene Leefomgeving. Het gaat onder andere om de volgende beroepen:

- (Voorman) hoveniers / groenonderhoud, boomverzorgers, greenkeepers (landbouw, natuur en milieu)
- (Vakbekwaam) medewerkers boomkwekerij (landbouw, natuur en milieu)
- Landschapsarchitecten (overheid)
- Beleidsadviseurs ruimtelijke ordening / planologie (overheid)

¹⁴ UWV (2019) Factsheet Arbeidsmarkt. Agrarische en groene sector.

¹⁵ Beroepen met veel werk via Werk.nl

¹⁶ (UWV, 2023). Kansrijke beroepen. Vindplaats; <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/kansen-arbeidsmarkt/kansrijke-beroepen>

V. UWV-Publicatie Klimaatbanen

Ook de publicatie 'klimaatbanen in de gebouwde omgeving'¹⁷ is van toepassing. Op p. 5 van 13 staat vermeld dat de behoefte aan professionals breder is dan alleen technici. Om het transitieproces te laten slagen blijkt draagvlak onder bewoners een essentiële factor. Bewonersparticipatie via communicatieadviseurs en gebiedsregisseurs speelt ook bij het verbeteren van de leefomgeving een rol en komt aan bod in de voorgenomen Ad Groene Leefomgeving.

e. UWV spanningsindicator

De spanningsindicator¹⁸ van het UWV is een momentopname en een indicator van de ruimte op de arbeidsmarkt voor een beroepsgroep. Ruimte wordt door het UWV gedefinieerd vanuit het werkgeversperspectief. Krapte betekent dat er in verhouding tot het aantal kortdurend werkzoekenden veel openstaande vacatures zijn: werkgevers hebben meer moeite om geschikte werknemers te vinden. Zo betekent een spanningswaarde van 2 dat er twee keer zoveel openstaande vacatures zijn als kortdurend werkzoekenden. Onderstaande tabel 5 toont de landelijke spanningswaarden voor de beroepsgroepen 'Hoveniers, tuinders en kwekers' en 'Technici bouwkunde en natuur'. Deze beroepsgroepen zijn relevant doordat afgestudeerden Ad Groene Leefomgeving in deze beroepen werkzaam kunnen zijn; als hovenier doordat zij de groene ruimte kunnen inrichten en beheren en als Technicus bouwkunde en natuur doordat zij als manager, projectleider of uitvoerder onderdeel kunnen zijn van het planproces rondom de inrichting van de groene ruimte. De waarde van de spanningsindicator is ingedeeld in vijf categorieën: zeer ruim, ruim, gemiddeld, krap en zeer krap. De indeling en typering zijn als volgt:

- 0,06 tot 0,25: zeer ruim;
- 0,25 tot 0,67: ruim;
- 0,67 tot 1,50: gemiddeld;
- 1,50 tot 4,00: krap;
- 4,00 tot en met 16,00: zeer krap.

¹⁷ UWV (2022) Publicatie 'Klimaatbanen in de gebouwde omgeving'

¹⁸ UWV (2024) Dashboard Spanningsindicator

In tabel 8 is te zien dat voor beide beroepsgroepen geldt dat de landelijke arbeidsmarkt getypeerd wordt als krap tot zeer krap. De krapte is het grootste in de beroepsgroep 'Technici bouwkunde en natuur'. Voor beide beroepsgroepen is de regionale krapte groter dan de landelijke krapte, dit verschil is het grootste voor de beroepsgroep 'Hoveniers, tuinders en kwekers'.

Tabel 8: Relevante beroepsgroepen: landelijke en regionale spanningsindicator (Uwv, geraadpleegd 6 mei 2024)

BRC-groep		Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023
Hoveniers, tuinders en kwekers	Landelijk	2,68	4,82	4,56	2,46	3,01	5,17	5,12	2,52
Hoveniers, tuinders en kwekers	Regionaal; Gorinchem, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant, Rivierenland, West- Brabant	5,07	9,96	9,77	5,41	5,30	10,25	12,62	5,35
Technici bouwkunde en natuur	Landelijk	9,09	10,28	10,63	9,31	7,50	8,05	8,20	8,48
Technici bouwkunde en natuur	Regionaal; Gorinchem, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant, Rivierenland, West- Brabant	9,87	10,29	12,51	11,40	7,87	10,68	8,92	10,56

f. Groenpact

Groenpact.nl is hét innovatieplatform en samenwerkingsverband voor het groene domein. Het groene domein wordt steeds breder. Naast agrariërs, tuinders, natuurbeheerders, hoveniers en boeren werken er veel technici. Zo werken er in de bouw steeds meer mensen met groene kennis. Wat is er nodig om ondernemers en scholen klaar te stomen voor de arbeidsmarkt van de toekomst op de middellange en lange termijn? Er is een denktank samengesteld om na te denken over de toekomstige groene arbeidsmarkt¹⁹. Het eerste advies op p. 6 van de samenvatting sluit aan bij de arbeidsmarktbehoefte van de beoogde Ad Groene Leefomgeving. Geadviseerd wordt namelijk dat de huidige en nieuwe generatie werkenden in het agro, food en leefomgevings- domein zich moeten kunnen blijven scholen om inzetbaar te blijven voor missiegedreven bedrijven en instellingen. Ook wordt vermeld dat het groene onderwijs een ontwikkelende en agenderende rol in moet nemen om innovaties gericht op het ontwerpen van nieuwe leefsystemen zoals circulaire groene steden. Tenslotte wordt aangegeven voor meer samenhang tussen opleidingsniveaus onderling en verbinding met onderzoek te zorgen. De voorgenomen Ad kan samen met de kennisagenda en lectoraten van de HAS bijdragen aan deze arbeidsmarktbehoefte.

g. Nationaal Groeifonds

Met een bijdrage van 26 miljoen euro door het Nationaal Groeifonds wordt een groot onderzoeksprogramma genaamd 'Werklandschappen van de Toekomst' gestart²⁰. Er worden Green Deals gesloten met zes provincies en een groot aantal gemeenten met als doel om binnen tien jaar minimaal 1000 bedrijventerreinen aan te laten sluiten. Bedrijventerreinen vormen een belangrijk deel van het bebouwde oppervlak in Nederland en moeten worden getransformeerd naar groene, gezonde, energie-efficiënte en klimaatbestendige werklandschappen van de toekomst. De overheid creëert met deze bijdrage extra vraag waardoor de arbeidsmarktkrapte in de groene sector toeneemt. De voorgenomen Ad gaat ook in op het vergroenen van bedrijventerreinen en is daardoor een antwoord op deze arbeidsmarktkrapte.

h. Factsheet Hoveniers (Colland Arbeidsmarkt)

Colland Arbeidsmarkt is het arbeidsmarkt- en ontwikkelingsfonds voor de groene en agrarische sector. Colland publiceert tweejaarlijks een rapport ter ondersteuning van de beleidsdiscussies rondom de groei van de agrarische en groene sector²¹. Colland zag van 2016 tot 2020 een duidelijke toename in het structurele arbeidsvolume (p. 9). Colland vermeldt dat de groene- en agrarische sector nog altijd groeit qua vacatures hovenier/ groenvoorziener, het ging om 2700 vacatures voor hovenier in 2019 (p. 11). In de sector Hoveniers is het aantal dienstverbanden van werknemers in de periode 2016-2020 met 34% gestegen. De meest recente cijfers van Colland

¹⁹ Groenpact (2021) De pilotfase voorbij. Samenvatting Denktank toekomstige groene arbeidsmarkt

²⁰ Nationaal Groeifonds (zd)

²¹ ABF Research (2020) Arbeidsmarkt Colland 2020. Onderzoeksdocumentatie. Arbeidsmarktstructuur sector agrarisch en groen in beeld.

N.B. De cijfers in het rapport gaan specifiek over de bij Colland aangesloten bedrijven en de 14 sub-sectoren waarin deze zijn onderverdeeld. De cijfers omvatten dus niet de gehele sector zoals het CBS deze definieert (ABF Research, 2018, p. 3)

tonen dat dit aantal inmiddels verder is gestegen tot 23.530²². In de sector Bos & Natuur is het aantal dienstverbanden van werknemers in de periode 2016-2020 met 12% gestegen. De meest recente cijfers van Colland tonen dat dit aantal inmiddels verder is gestegen tot 2710 dienstverbanden. Deze groei van vacatures is tevens een indicatie van de behoefte aan de voorgenomen Ad.

i. Trendrapport Voedsel, Groen en Gastvrijheid (S-BB)

In het eerdergenoemde trendrapport²³ schetst S-BB tevens de economische en arbeidsmarktsituatie in de groene sector. In 2019 waren er in totaal circa 17.650 vacatures voor werknemers op de loonlijst in de agrarische en groene sector. Vacatures voor oogstmedewerker (27%), productiemedewerker (16%) en hovenier/groenvoorziener (11%) vertegenwoordigen samen ruim de helft van alle vacatures voor werknemers op de loonlijst. Bij hoveniers is meer dan de helft van de vacatures bovendien moeilijk vervulbaar: ze staan langer dan drie maanden open. Hier bovenop komen zelfstandigen, die met 22% een groot aandeel in de beroepsgroep hebben. Afgestudeerden van de Ad Groene Leefomgeving kunnen vacatures vervullen van hovenier/groenvoorziener.

j. Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie 2021-2024

De Uitvoeringsagenda²⁴ is opgesteld aan de hand van een aantal grote maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering, energietransitie, woningbouw, bereikbaarheid en natuurbescherming. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft een kader en richting, gezamenlijk met partijen zoals gemeentes en provincies. De Uitvoeringsagenda heeft als doel de visie om te zetten in actie. Er is een viertal prioriteiten en beleidskeuzes waar de NOVI uitwerking aan geeft:

- 1) Ruimte voor klimaatadaptie en energietransitie
- 2) Duurzaam economisch groeipotentieel
- 3) Sterke en gezonde steden en regio's
- 4) Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

De Ad Groene Leefomgeving past goed in de visie van de NOVI en sluit met name aan bij prioriteiten 1, 3 en 4. Net als de NOVI richt de Ad-opleiding zich op de kwaliteit van de leefomgeving en sterke en gezonde steden en regio's. Afgestudeerden van deze Ad-opleiding kunnen bijdragen aan de prioriteiten en de uitwerking van de NOVI.

²² Arbeidsmarkt Colland. Sectorfiches (zd)

²³ Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (2021). Trendrapport Voedsel, groen en gastvrijheid

²⁴ Rijksoverheid (2020). Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie 2021-2024

k. Trend- en beroepenonderzoek (S-BB)

De Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven²⁵ rapporteert periodiek de trends en ontwikkelingen in de sector Voedsel, Groen en Gastvrijheid. Onderdeel van deze trends is de toenemende aandacht voor de groene ruimte, in het kader van klimaatadaptatie. SBB schrijft hierover het volgende:

"Groen is essentieel voor een klimaatbestendige en duurzame omgeving. Groen, specifiek in de stad, is een heel effectieve maatregel voor het terugdringen van het hitte-effect: het verkoelt in warme periodes en kan neerslagpieken opvangen. [...] Daarnaast verbetert groen het milieu, zorgt het voor een rijke biodiversiteit, vermindert het luchtvervuiling, zorgt het voor waterberging en dempt het geluidshinder. [Verder] is er een aangetoond positief effect op de gezondheid en sociale verbindingen van mensen die in een groene omgeving wonen, werken en recreëren. Veel gemeenten, architecten, stedenbouwkundigen en projectontwikkelaars zien de waarde en de mogelijkheden van dak- en gevelgroen. Verschillende gemeenten stimuleren hun inwoners om zelf een groene stap te maken."

Afgestudeerden van de Ad Groene Leefomgeving kunnen bij uitstek bijdragen aan het vergroenen van de omgeving en het betrekken van bewoners.

l. Kamerbrief over randvoorwaarden Programma Gezonde Groene Leefomgeving

De minister voor Medische Zorg en Sport, de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben in een kamerbrief aangegeven aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan als het gaat om een Programma Gezonde Groene Leefomgeving²⁶. Het doel van dit programma is om onder andere het Rijk, provincies en gemeenten te ondersteunen om gezondheid en natuur meer mee te nemen in beleidsafwegingen die gaan over het inrichten van de fysieke leefomgeving. De Ad Groene Leefomgeving ligt in lijn met deze ontwikkeling. Bovendien leidt deze Ad tevens op voor (doorstroom)functies bij provincies, gemeenten en andere overheden.

m. Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector (ROA)

ROA publiceerde in 2021 het rapport 'Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector'²⁷. Alvorens in te gaan op de aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs in de groene sector schetst ROA het maatschappelijke belang hiervan. De groene transitie zou grote uitdagingen met zich meebrengen. De groene sector heeft een belangrijke rol in het oplossen van opgaven rondom klimaat, voedselsystemen, biodiversiteit en de leefomgeving. Als onderdeel van Groenpact²⁸ zetten partijen in het agro, food en leefomgevings- domein zich samen in voor onderwijsvernieuwing en praktijkinnovatie voor een betekenisvolle bijdrage aan deze maatschappelijke uitdagingen en voor een duurzame concurrentiekracht van de groene sector. Om dergelijke uitdagingen aan te kunnen is een goede aansluiting tussen de gevraagde vaardigheden op de arbeidsmarkt en de aangeboden vaardigheden vanuit het onderwijs van groot belang. De Ad Groene Leefomgeving kan hieraan

²⁵ Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (2021). Trendrapport Voedsel, groen en gastvrijheid

²⁶ Rijksoverheid (2021) Kamerbrief 'Programma Gezonde Groene Leefomgeving'

²⁷ ROA (2021) Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector

²⁸ Tripartiete samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en de overheid in het groene domein

bijdragen, als opleiding die zich bij uitstek gericht is op de onderwerpen klimaat, biodiversiteit, gezondheid en leefomgeving.

In een reflectie²⁹ door Groenpact op bovengenoemd ROA rapport wordt op blz.7 gesteld dat er een toenemende vraag is naar hoveniers voor vergroening. De groene sector gaat over levend groen en kringlopen en staat daarmee aan de basis van oplossingen voor de groene opgaven.

n. Regio Deal Noordoost-Brabant

In de Regio Deal Noordoost-Brabant werken het Rijk, de provincie, de regio, bedrijven en kennisinstellingen samen aan de brede welvaart en leefbaarheid van Noordoost-Brabant³⁰. De Regio Deal richt zich op drie pijlers:

1. Goed leven – verbeteren van het blijfklimaat
2. Fijn wonen – slim inrichten van de leefomgeving
3. Anders werken – ontwikkelen van een economisch perspectief

De Ad Groene Leefomgeving sluit met name aan bij de tweede pijler. Onder deze pijler streven partijen uit de Regio Deal onder andere naar:

"[...] De herschikking van vrijgekomen gronden zorgt voor vitalisering van het buitengebied en verbetering van de leefbaarheid. Een regio met een toekomstbestendige keten van boer tot bord die weer in balans is met mens, dier en omgeving. De regio wil hierin een voorbeeld zijn met haar nationaal erkende proeftuin in de Peel waar boeren de ruimte krijgen om de omslag te maken naar kringlooplandbouw. In de regio is de opgewekte energie duurzaam en stad en land klimaatrobuust. De goede kwaliteit van lucht, water en bodem vormen de basis voor een fijn en gezond woon- en (ver)blijfklimaat in de regio." (blz. 11)

Afgestudeerden van de Ad Groene Leefomgeving kunnen bijdragen aan de ambitie van de Regio Deal.

o. Ontwikkelagenda groen onderwijs 2016-2025

De ontwikkelagenda³¹ is ontstaan uit een samenwerking tussen verschillende groene onderwijsinstellingen, partijen uit het bedrijfsleven, het ministerie van Economische Zaken en de topsectoren Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agri & Food (2016). In de Ontwikkelagenda wordt beschreven dat de groene sector van Nederland tot de wereldtop behoort en dat blijvende investering in innovatie en kennis over agro, food en leefomgeving benodigd is om deze positie te behouden. Er wordt daarnaast beschreven dat er transities nodig zijn, onder andere op het gebied van een vitale natuur en een leefbare omgeving, waar het thema van de Ad Groene Leefomgeving bij aansluit. De kernopgave voor het groene onderwijs is dan ook: *"Internationaal voorloper blijven in het oplossen van grote mondiale en regionale vraagstukken op het gebied van voeding, duurzaamheid en leefbaarheid door te zorgen voor voldoende goed opgeleide mensen met groen DNA die essentieel zijn voor de kracht, innovatie en succes van de sector."* (2016, p. 17). In de Ontwikkelagenda worden verschillende strategische ambities beschreven. De Ad Groene Leefomgeving sluit voornamelijk aan bij de ambitie om het onderwijs sneller en voortdurend te

²⁹ Groenpact (2021) Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector; Reflectie bij ROA onderzoek

³⁰ Rijksoverheid (2020) Regio Deal Noordoost-Brabant

³¹ Bedrijfsleven & maatschappelijke organisaties, onderwijs en overheid (2016). Ontwikkelagenda groen onderwijs 2016-2025

laten aansluiten op de arbeidsmarktbehoeften (ambitie 1B). Volgens de Agenda zijn er meer mensen nodig vanuit het groene onderwijs en moet het aantal afgestudeerden groeien. Eén van de doelen is een toename van de doorstroom naar het hoger agrarisch onderwijs van 10% te realiseren. De Ad Groene Leefomgeving kan hieraan bijdragen.

p. Gids Gezonde Leefomgeving (RIVM)

De Gids Gezonde Leefomgeving³² van het RIVM biedt instrumenten in het kader van een gezonde leefomgeving. Eén van de thema's hierin is 'Groene leefomgeving'. Het RIVM beschrijft dat dit op meerdere beleidsterreinen een positieve rol kan spelen en integraal moet worden gezien. Zo zou een groene omgeving een positieve invloed hebben op welzijn en gezondheid, maar ook zorgen voor verkoeling, waterberging en verrijking van de biodiversiteit. Het RIVM beschrijft verder dat groen steeds meer aandacht krijgt in ruimtelijke plannen en visies. Afgestudeerden van de Ad Groene Leefomgeving kunnen bijdragen aan de verandering en verbetering van de groene leefomgeving. Daarnaast zijn afgestudeerden vaardig in het maken van een stakeholderanalyse van de groene ruimte, wat aansluit bij de integrale aanpak.

9. Noodzaak tot start nieuwe opleiding (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 3)

Allereerst willen we hier graag nogmaals vermelden dat de Ad Groene Leefomgeving in deeltijd en duale variant een aanvulling wordt op de per september 2024 startende voltijd variant. De voltijdvariant is op 28 februari 2024 gevisiteerd door de NVAO in het kader van de Toets Nieuwe Opleiding. In het adviesrapport³³ is door de NVAO als aanbeveling opgenomen een deeltijd variant te ontwikkelen om zij-instromers of mensen binnen de sector bij te scholen. In een dergelijke variant zou de combinatie van werken en leren nog verder geoptimaliseerd kunnen worden.

Ruimte in landelijk aanbod

In hoofdstuk 6 is de analyse van het landelijke opleidingsaanbod weergegeven. De Ad Groene Leefomgeving toont verwantschap met de deeltijd Ad Tuin- en landschapsinrichting. Deze opleiding met vestigingslocatie Velp heeft de afgelopen jaren een gemiddelde instroom van 28 studenten.

De deeltijd/duale Ad Groene Leefomgeving verwacht een instroom van 15 studenten deeltijd en 15 studenten duaal. Dit heeft geen effect op de landelijke spreiding aangezien de vestigingslocaties voor een Ad-opleiding ver uit elkaar liggen. De ervaring is dat een Ad-student een opleiding kiest in de regio.

Aanvulling op eigen en landelijk aanbod

De Ad Groene leefomgeving deeltijd en duaal is een aanvulling op het eigen opleidingsaanbod doordat de HAS green academy nog geen Ad opleidingen in deeltijd of duale vorm verzorgt.

Het is een aanvulling op het landelijk bestaande opleidingsaanbod doordat er slechts één verwante Ad-opleiding is, namelijk de Ad Tuin- en landschapsinrichting te Velp. De Ad Groene leefomgeving

³² RIVM (z.d.) Gids Gezonde Leefomgeving

³³ NVAO (2024) Toets Nieuwe Opleiding Ad Agro Food en Leefomgeving. Adviesrapport. P. 9. Vindplaats: <https://www.nvao.net/nl/besluiten/has-green-academy/ad-groene-leefomgeving>

onderscheidt zich door de focus op vergroening van de leefomgeving. De context van vergroening is de toekomstbestendige stad die moet worden ingericht zodat de stad hittebestendig wordt en kan omgaan met aanbod van veel of weinig neerslag.

Het is niet mogelijk de gewenste ontwikkeling te realiseren binnen het bekostigd aanbod van andere hogescholen doordat de groene hogescholen een ander verzorgingsgebied hebben en de grijze hogescholen geen groen profiel hebben.

10. Aansluiting instellingsprofiel (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 4)

De Ad Groene Leefomgeving past goed bij het instellingsprofiel van HAS green academy doordat het een hogeschool is met een groen profiel. HAS green academy is dé kennisinstelling waar iedereen met hart voor het groene domein zich voortdurend kan ontwikkelen om optimaal bij te dragen aan een toekomst met genoeg gezond voedsel in een gezonde leefomgeving.

HAS Instellingsplan³⁴

HAS green academy heeft in haar instellingsplan acht ambities geformuleerd, waarbij de ontwikkeling van de deeltijd en duale variant Ad Groene Leefomgeving aanhaakt bij de volgende ambities:

- Ambitie 1. "We maken scherpere keuzes op basis van onze missie; Alles wat we doen, moet optimaal bijdragen aan een toekomst met genoeg gezond voedsel in een gezonde leefomgeving". De Ad Groene Leefomgeving draagt hieraan bij doordat het vergroenen van de leefomgeving de context is van de opleiding, wat bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.
- Ambitie 2. "We bouwen ons onderwijs-portfolio verder uit; Een Leven Lang Ontwikkelen en Leren is hierbij ons uitgangspunt." Middels een deeltijd en duale- variant van de Ad Groene Leefomgeving wordt een andere doelgroep dan alleen schoolverlaters of mbo-4 studenten aangesproken. Werkenden die zich willen op- of bijscholen zijn de primaire doelgroep.
- Ambitie 4. "We verstevigen de samenwerking met partners en werkveld; In onze samenwerkingsrelaties en allianties versterken wij de ander en de andere partijen ons. We worden nog ondernemender in onze samenwerking. We zijn ons bewust van onze plek in de regio en de verbindingen met anderen en ontwikkelen nieuwe manieren van samenwerken. De gemaakte afspraken in de Europese Green Deal zijn hierbij leidend." De Ad Groene Leefomgeving is onlosmakelijk verbonden met het werkveld. Dit is te zien aan de grote arbeidsmarktbehoefte welke gepresenteerd is in hoofdstuk 8. Het curriculum van de opleiding is dusdanig opgebouwd dat een hechte samenwerking met het werkveld vanzelfsprekend is.
- Ambitie 8. "We verbeteren onze positionering en zichtbaarheid. Huidige en potentiële partners (studenten, professionals, instellingen, bedrijven, alumni) moeten direct herkennen waarvoor ze bij ons terecht kunnen. Een echt communicatieve HAS green academy positioneert zich anderzijds als een goede luisteraar en kijker die de behoeften van de markt en individuen herkent." Door een deeltijd en duale variant Ad Groene

³⁴ Instellingsplan HAS green academy 2024-2027. Ontwikkelen met hart voor het groene domein: een verbindend perspectief

Leefomgeving aan te bieden wordt de behoefte van de arbeidsmarkt vervuld, zie hoofdstuk 8.

Onderzoeksprogramma

De gewenste ontwikkeling van de deeltijd/ duale Ad Groene Leefomgeving sluit aan bij het onderzoeksprogramma. Het onderzoeksprogramma van de HAS green academy³⁵ richt zich tot 2030 op drie zwaartepunten: 1) Gezonde voedselproductie; 2) Gezonde voeding en gezond leven; en 3) Gezonde leefomgeving. Achtereenvolgens beschrijven we kort de zwaartepunten.

Gezonde voedselproductie. Het thema gezonde voedselproductie heeft betrekking op de hele voedselketen; thema's zoals kringlooplandbouw, bodem, reductie voedselverspilling, eiwittransitie, nieuwe voedselsystemen, ketenontwikkeling, verdienmodellen en ondernemerschap in de primaire sector hebben hierin een plek.

Gezonde voeding en gezond leven. Het thema gezonde voeding en leven gaat enerzijds over nutriënten, gezonde voedingsmiddelen en -diëten en haakt anderzijds ook aan inrichtingsvraagstukken die gerelateerd zijn aan mentale en fysieke gezondheid. Door beide vraagstukken te combineren dragen we bij aan een gezond leven. Het gaat hier over thema's zoals doelgroepenvoeding, inhoudsstoffen, groente en fruitconsumptie en de waarde van groen.

Gezonde leefomgeving. Binnen het thema gezonde leefomgeving onderzoeken we hoe de verschillende vraagstukken zich ruimtelijk tot elkaar verhouden en gemeenschappelijke oplossingen in zich hebben. Thema's die aan bod komen hebben te maken met de kracht van biodiversiteit, veerkracht als het gaat om klimaatadaptatie en de bijdrage aan de energie/ klimaattransitie. Als zodanig verbindt dit thema een aantal transitie binnen en buiten het traditionele groene domein.

De Ad Groene leefomgeving sluit aan bij deze zwaartepunten, met name bij punt 2 en 3.

11. RIO- en ISCED-indeling³⁶

RIO. Voorstel tot RIO indeling 'Landbouw en natuurlijke omgeving'

ISCED. Voorstel tot ISCED indeling in ISCED detailgroep 0731. De opleiding 'b Management van de leefomgeving' is ook in deze groep is ingedeeld. De detailgroep heet 'architectuur en stedenbouwkunde' en de omschrijving luidt; *Architecture is the study of the art, science and techniques of building design. It encompasses both utilitarian ends - such as the soundness of the structure and the functional and economic efficiency of the building - and aesthetic considerations. Town planning is the study of the regulated growth and improvement of towns in both functional and aesthetical points of view.* Dit sluit aan bij de Ad Groene Leefomgeving omdat de opleiding gaat over de groene context van functionele stedenbouw.

³⁵ HAS green academy (2021) Onderzoeksvisie

³⁶ RIO is de vervanger van het Croho; de ISCED-indeling is optioneel

12. Afstemming (art. 4 lid 3)³⁷

De leden van het Sectoraal Advies College Hoger Agrarisch Onderwijs zijn middels een e-mail op de hoogte gesteld van het voornemen de Ad Groene Leefomgeving ook in deeltijd en duale vorm aan te vragen. De hogescholen (Van Hall Larenstein, Aeres Hogeschool en InHolland) is gevraagd te reageren op het voornemen de Ad Groene Leefomgeving in deeltijd aan te bieden. Alle hogescholen hebben positief gereageerd op dit voornemen. De mailwisseling hiervan is opgenomen in bijlage 15.

³⁷ Afstemming Sectoraal Advies College Hoger Agrarisch Onderwijs

13. Overzicht voetnoten en bijlagen

Voetnoot	Naam	Vindplaats (bijlage/ website)
1	Vermeld in het geval van een joint degree hier ook welke instelling de penvoerder van de aanvraag is.	
2	Voorheen Croho.	
3	Lexnova (2022) Marktpotentieel. Deelrapportage; werkgevers enquête	Bijlage 1a
	Lexnova (2022) Bijlagenrapport bij werkgevers enquête	Bijlage 1b
4	Vereniging Hogescholen dashboard instroom	https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers/artikelen/dashboard-instroom-inschrijvingen-en-diploma-s Geraadpleegd op 15 april 2024
5	Ad Tuin- en landschapsinrichting deeltijd	https://www.hvhl.nl/studeren/opleidingen/associate+degree/Tuin-en+Landschapsinrichting+deeltijd Geraadpleegd op 15 april 2024
6	Ad Land- en watermanagement deeltijd	https://www.hvhl.nl/studeren/opleidingen/associate+degree/Land-en+Watermanagement Geraadpleegd op 15 april 2024
7	Ad Bedrijfskunde en Agribusiness deeltijd	https://www.aereshogeschool.nl/opleidingen/deeltijd/associate-degree/bedrijfskunde-en-agribusiness Geraadpleegd op 15 april 2024
8	Intentieverklaringen werkveld	Bijlage 2
9	Absolute behoefte, in aantal op- of bij te scholen medewerkers (eigenvesting)	Zie ook tabel 10, p. 29 afkomstig uit bijlage 1a;
10	Absolute behoefte, in aantal op- of bij te scholen medewerkers	Zie ook tabel 13, p. 30 afkomstig uit bijlage 1a

11	Overzicht kansrijke beroepen per arbeidsmarktregio	https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/kansen-arbeidsmarkt/regionale-kansrijke-beroepen
12	UWV (2023) Kansen in de agrarische en groene sector	https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/sector/agrarisch-groen/veel-kansen-voor-werkzoekenden
13	UWV (2023) Agrarische en groene sector in beeld	Bijlage 3
14	UWV (2019) Factsheet Arbeidsmarkt. Agrarische en groene sector.	Vindplaats: kennisbank van CDHO
15	Beroepen met veel werk via werk.nl	https://www.werk.nl/beroepskeuze/beroepen-met-veel-werk Geraadpleegd op 15 april 2024
16	(UWV, 2023). Kansrijke beroepen.	https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/kansen-arbeidsmarkt/kansrijke-beroepen Geraadpleegd op 15 april 2024
17	UWV (2022) Publicatie 'Klimaatbanen in de gebouwde omgeving'	Bijlage 4
18	UWV (2024) Dashboard Spanningsindicator	https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/dashboards/spanningsindicator Geraadpleegd op 15 april 2024
19	Groenpact (2021) De pilotfase voorbij. Samenvatting Denktank toekomstige groene arbeidsmarkt	Bijlage 5
20	Nationaal Groeifonds (zd)	https://www.nationaalgroeifonds.nl/projecten-ronde-2/werklandschappen-van-de-toekomst Geraadpleegd op 15 april 2024
21	ABF Research (2020) Arbeidsmarkt Colland 2020. Onderzoeksdocumentatie. Arbeidsmarktstructuur sector agrarisch en groen in beeld	Bijlage 6

22	Arbeidsmarkt Colland. Sectorfiches (zd)	https://www.collandarbeidsmarkt.nl/sectorfiches/ keuze Hoveniers, & keuze Bos & natuur, onderdeel 10. Geraadpleegd op 15 april 2024
23	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (2021). Trendrapport Voedsel, groen en gastvrijheid	https://trendrapport.s-bb.nl/vqg/ Geraadpleegd op 15 april 2024
24	Rijksoverheid (2020). Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie 2021-2024	Bijlage 7
25	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (2021). Trendrapport Voedsel, groen en gastvrijheid	https://trendrapport.s-bb.nl/vqg/ Geraadpleegd op 15 april 2024
26	Rijksoverheid (2021) Kamerbrief 'Programma Gezonde Groene Leefomgeving'	Bijlage 8
27	ROA (2021) Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector	Bijlage 9
28	Groenpact	Tripartiete samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en de overheid in het groene domein
29	Groenpact (2021) Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector; Reflectie bij ROA onderzoek	Bijlage 10
30	Rijksoverheid (2020) Regio Deal Noordoost-Brabant	Bijlage 11
31	Bedrijfsleven & maatschappelijke organisaties, onderwijs en overheid (2016). Ontwikkelagenda groen onderwijs 2016-2025	Bijlage 12
32	RIVM (z.d.) Gids Gezonde Leefomgeving	https://www.gezondeleefomgeving.nl/ Geraadpleegd op 15 april 2024
33	NVAO (2024) Toets Nieuwe Opleiding Ad Agro Food en Leefomgeving. Adviesrapport	https://www.nvao.net/nl/besluiten/has-green-academy/ad-groene-leefomgeving Zie p. 9.

34	Instellingsplan HAS green academy 2024-2027. Ontwikkelen met hart voor het groene domein: een verbindend perspectief	Bijlage 13
35	HAS green academy (2021) Onderzoeksvisie	Bijlage 14
36	RIO is de vervanger van het Croho; de ISCED-indeling is optioneel	
37	Afstemming Sectoraal Advies College Hoger Agrarisch Onderwijs	Bijlage 15